

338.246:502.131.1(100)
334.72.02:502.131.1(100)**Вон. проф. д-р Лидија Ѓошевска**
Меѓународен Славјански Универзитет
Република Северна Македонија

ВЛИЈАНИЕТО НА ЕКОЛОГИЈАТА НА ОДРЖЛИВИОТ РАЗВОЈ ВО ГЛОБАЛНИОТ БИЗНИС

АПСТРАКТ: Светската бизнис заедница се соочува со еколошки предизвици кои не може да ги избегне и занемари. Бизнисмените ја прифаќаат идеата за зголемен економски, регионален како и локален развој, но се соочени со мерките пропишани од Министерството за заштита на животната средина дека мора да ги почитуваат законските прописи за заштита на животната средина. Сведоци сме дека живееме во загадена животна средина и премногу ветувања од политичарите како и бизнисмените, но мерките кои се воведуваат се недоволни. Мора да се напомене и свесноста на населението и неговата грижливост за заштитата на животната средина. Економскиот раст треба да се темели на грижата за неуништување на природното богатство и исцрпување на неговите ресурси од кои се зависни идните генерации.

КЛУЧНИ ЗБОРОВИ: глобален бизнис, регионален и локален развој, бизнис заедница, економски раст, бизнисмен.

THE IMPACT OF ECOLOGY ON SUSTAINABLE IN GLOBAL BUSINESS

ABSTRACT: The global business community is facing environmental challenges that it cannot avoid or ignore. Businessmen accept the idea of increased economic, regional and local development, but are faced with the measures prescribed by the Ministry of Environmental Protection that they must respect the legal regulations for environmental protection. We are witnesses that we live in a polluted environment and too many promises from politicians and businessmen, but the measures that are being introduced are insufficient. It must also be noted the awareness of the population and its concern for environmental protection. Economic growth should be based on the concern for not destroying the natural wealth and depleting its resources on which future generations depend.

KEYWORDS: global business, regional and local development, business community, economic growth, businessmen.

1. ВОВЕД

Потребата од рамнотежа меѓу економската и еколошката важност е опфатено во концептот за одржлив развој. Овој термин се однесува на светскиот развој а тоа значи потребно е „ да се задоволат потребите на сегашните генерации без да се загрози способноста на идните генерации да ги задоволат своите потреби „¹. Овој познат концепт во своите поставки содржи две суштински идеи:

- Заштитата на животната средина бара економски развој. Во една земја колку е посиромашно населението толку таа има еколошка деградација.

¹ Светска комисија за екологија и развој, нашата заедничка иднина, Оксфорд, Oxford University Press, 1987

Сиромашните луѓе кои немаат финансиски средства за да си ги задоволат своите животни потреби ги злоупотребуваат природните ресурси за да преживеат. Затоа за да имаме здрава животна средина и соодветна еколошка заштита треба да се обезбеди пристапен животен стандард на сите жители на Земјата.

- Економскиот развој треба да ги чува и заштитува природните ресурси на сите идни генерации. Економскиот раст не смее да го загадува земјиштето, воздухот, реките, шумите, тој мора нив да ги чува.

Владите на сите земји во светот како и бизнис лидерите треба да ја намалуваат сиромаштијата и неразвиеноста на одредени земји со цел да ја развијат светската економија, тоа можат да го направат со заштита на животната средина и обновување на природните ресурси. Одржливиот развој може да функционира и да оди во нагорна линија ако богатите земји како што се САД и Јапонија би требало да внимаваат во трошењето на ресурсите и да вложуваат во поголеми износи на заштита на животната средина со цел да се намали загадувањето и да не го префрлаат на другите земји во светот односно кај земјите во развој. Затоа поразвиените земји мора финансиски да помагаат и да ги пренесуваат своите знаења и вештини. Постојат таканаречени сили на промена како критични фактори што ја зголемуваат еколошката криза на светската заедница и влијаат на отежнат одржлив развој тоа се: зголемување на бројот на населението, нееднаквоста на светскиот приход и ограничување на прирастот.

2. СИЛИ НА ПРОМЕНА

Енормниот прираст на населението се согледува во нумеричките податоци ако на примера бројката се удвојува на секои пеесет години тогаш се отежнува економскиот раст а исто така се забрзува и еколошката криза.

Пред 10 000 год. на Земјата живееле 10 000 000 луѓе, со илјадници години населението постепено расте така да во 1950 год, Земјата имала 2,5 милијарди жители. Во 1999 год. Земјата имала 6 милијарди а идните проекции покажуваат дека во 2150 бројката ќе се искачи до 10 милијарди жители. Но, овој пораст нема сегде да биде еднаков во високо развиените земји ќе биде многу помал него во неразвиените земји како што се Африка, Азија и Латинска Америка. Секој дополнителен жител влијае на загадувањето на водата, воздухот и земјата. Секој раст на Земјината топка значи и дополнително нејзино загадување затоа вкупното светско производство треба да се зголеми за пет пати во наредните 40 години за да се задржи истиот животен стандард што сега го имаме. Ако населението расте да ја заштитиме животната средина не можеме.

Сведоци сме на еколошката деградација и се поголемиот јаз меѓу богатите и сиромашните. Според последните податоци околу 40% од населението на Земјата имаат приходи под меѓународната граница на сиромаштија од 2 долари на ден и живеат под супстандардни услови за живот. Светскиот приход исто така рамномерно не се распределува. Извештајот за развој на човештвото подготвен од Обединетите нации во 2005 год. Покажува дека јазот меѓу најбогатите и најсиромашните е многу голем и понатаму се повеќе се зголемува. Приходите на еден просечен Американец се 61 пат поголеми од приходите на еден жител на Танзанија. Најбогатите 20 % од светската популација опфаќаат 73% од приходите а најсиромашните 20%, само 2 %.²

² Трендови во дистрибуција на глобалните приходи, 1970-2000 и сценарија за 2015, од Развојната програма на ОН, 2005, стр. 12.

Нееднаквоста со себе носи и еколошки проблем затоа што сиромашните често ги злоупотребуваат природните ресурси за да опстанат. На економскиот развој исто така придонесува и за зголемување на еколошката криза, затоа што индустријата бара енергија што во поголем дел се произведува со согорување на фосилните горива и со тоа се испуштаат и разни видови на загадувачи. Сложените хемиски процеси на индустријата создаваат нус производи и отпад што ги загадуваат земјата, водата и воздухот. Индустриските механички процеси создаваат прав, нечистотија и грд отпад. Таканаречената Зелена Земјоделска револуција исто така ја загадува Земјата со пестициди, хербициди, хемиски ѓубрива и отпад од фабриките за сточна храна. Индустријализацијата исто така е често придружена со зголемени приходи но и зголемен отпад.³

Доколку светот продолжи да се развива по оваа насока без поголеми технички промени тогаш во идниот период производството на храна ќе почне да опаѓа поради деградација на земјата и нејзината плодност поради загадувањето. Од 2020 год. па натаму нафтата веќе исчезнува и потребни се повеќе ресурси за таа да се пронајди, извади и рафинира. Претпоставките се дека индустриското пороизводство постепено ќе колабрира повлекувајќи ги со себе услужните и земјоделските сектори. Животниот век на населението ќе опадни набрзо потоа стапката на смртност ќе се зголеми поради недостиг на храна и здравствена заштита.

Некои еколошки прашања се од глобален карактер и бараат меѓународна соработка а тоа се однесува на оние природни богатства кои се распространети во глобални размери. Како чести глобални проблеми што ќе ги имаат поголеми последици по бизнисот и општеството се осиромашувањето на озонот, глобалното затоплување, опаѓање на биодиверзитетот и закани за светските океани.

3. СВЕТСКИОТ БИЗНИС- СОВЕТ ЗА ОДРЖЛИВ ГЛОБАЛЕН РАЗВОЈ

Светскиот бизнис совет СБСОР ги промовира светските бизнис практики . Во 2006 год. Бил составен од 180 компании од повеќе од 30 земји и 20 стопански гранки како и познати транснационални корпорации. Неговите цели се да се постигнат високи стандарди на еколошки менаџмент и да се промовира поблиска соработка меѓу стопанството, владите и други организации што се засегнати од одржливиот развој. Оваа цветска организација ги повика стопанствата поефикасно да произведуваат и истовремено да дистрибуираат производи како и да ги рециклираат отпадните материјали. Во серија нивни публикации наведоа дека повеќето еколошки ефикасни компании – оние што добиле најголема вредност со најмала употреба на ресурси и загадување – биле поконкурентни и еколошки исправни. Советот одлучил дека еколошката ефикасност е можна во присуство на отворен конкурентен пазар во цените ја прикажуваат вистинската вредност на еколошките и други ресурси. Во предходниот период трошоците за екологија не биле внесени во домашниот бруто производ затоа СБСОР препорача ревизија на системите на националното сметководство во кој се вклучуваат и трошоците за оштетувањето на животната средина и да се одредат цените на производите што ќе ги отсликуваат нивните целосни економски трошоци. Повеќето индивидуални бизниси и индустриски групи превзеле доброволни иницијативи за да ги подобрат своите еколошки достигнувања.

Една од доброволните иницијативи е анализа на животниот циклус која

3 Бизнис и општество Ен Т. Лоренс. Џејмс Вебер. Државен Универзитет „Сан Хозе“.2005год.

вклучува собирање на информации за долгорочното влијание на производот врз околината со основна цел да се минимизира негативното влијание на некој посебен производ во сите фази од производство до потрошувачка.

На пример Дел Компјутери повторно дизајнирале една од своите линии на персонални компјутери со рециклирачки шасии и понудиле стимулација за клиентите да ги вратат своите стари компјутери за да бидат расклопени и да им се вградат нови внатрешни делови. Тоа значително го намалило отпадот од отфрлените компјутери.⁴

Индустријската екологија се однесува на дизајнирање на фабрики и дистрибутивни системи како независни екосистеми. Може да се заштедат материјали преку затворен тип на рециклирање да се користи отпадот од еден систем на производство во друг систем како суровина и да се искористи регенирана енергија како нуспроизвод од самото производство.

Дизајнот за демонтажа значи дека производите се дизајнирани за со нивниот век на траење да можат да се рециклираат. Брендот Фолсфаген инжињерите дизајнирале таков автомобил кој може за три минути да се демонтира и да се оспособи за повторна употреба. Старите материјали се рециклираат и од нив се прават нови делови за нови автомобили.

Идеата за одржлив развој се повеќе се прифаќа во бизнис заедницата, една анкета која беше спроведена меѓу бизнис лидерите од 50 различни земји прикажаа дека 9 од 10 извршни директори прифатиле дека одржливиот развој бил прифатен како пожелна цел во нивните компании. Шест од 10 изјавиле дека продобивките од работењето кои ги постигнувале на овие цели ги надминале трошоците, а 7 од 10 редовно давале извештај за својот еколошки придонес на сите носители на интереси.

Заштитата на околината и благосостојбата на идните генерации како што рекол основачот на СБЦОР брзо станува бизнис потреба а истовремено станува и можност.

Регулативата за заштита на животната средина се повеќе е потешка, потрошувачите бараат еколошки производи а и работниците се повеќе сакаат да работат во фабрики каде се произведуваат еколошки производи. Со секое рециклирање на отпадот се заштедуваат и финансиски средства а истовремено се заштитува и животната средина. Бизнисите кои ги прокламираат овие вредности се растечки и доста профитабилни.

Европската унија почна да води иновативна еколошка политика – систем за дозвола на емисија за производство на јаглерод диоксид со кои може да се тргува. Таа доделува и дозволи или квоти за емисија на јаглерод диоксид на различни членки и ги дистрибуирале во 12000 фабрики во 25 земји. Со тоа ги стимулирале да го намалат загадувањето. Во почетокот на 21 век многу стопанства, влади и застапништва на еколошки организации биле крајно загрижени затоа што се покажало дека потребни се нови стратегии кои ќе доведат до поголема заштита на животната средина. Креаторите биле убедени дека со пазарни механизми тоа ќе го решат. Еколозите почнале се повеќе да промовираат соработка и дијалози со бизнис заедницата, затоа многу стопанства почнале да промовираат еколошки менаџмент како што е програмата за надзор над производите. Предизвикот со кој морале да се соочат владите, индустријата и еколошките застапници додека

4 Метју Б. Арнолд и Роберт М. Деј., „Следната крајна линија: Правејќи го одржливиот развој конкретен“ (Вашингтон ДЦ World Resources Institute, 1998) стр. 31

ги испробале новите пристапи и ги подобрувале старите со цел да се постигне економски развој во една конкурентна и интегрирана светска економија со промовирање и одржување на еколошка бизнис практика.

Трите главно области на зачувување на животната средина се: загадување на воздухот, загадување на водата и загадување на почвата. Сите земји на оваа планета мора да водат сметка за овие три области кои се темелот на здравиот живот на секое живо суштество, растение... Секој жител на Земјата треба да внимава како се однесува и како ги негува и штити природните богатства и како истовремено си го чува своето здравје.